

Communiceren met ouders op de basisschool

Zo bereik je meer!

Gabrielle Bos en Aggy Langedijk

Communiceren met ouders op de basisschool

Zo bereik je meer!

Gabrielle Bos en Aggy Langedijk

ISBN 978 90 8850 555 3

NUR 847

© 2015 B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, Stbl. 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot Uitgeverij SWP (Postbus 12010, 1100 AA Amsterdam-Zuidoost) te wenden.

Inhoud

Inleiding	7
1. Oudercommunicatie verbeteren? Waar begin je (aan)?	9
1.1 Vanuit oprechte interesse naar verwachtingsmanagement	9
1.2 Ouders en leerkrachten met elkaar in gesprek (werkvormen)	14
2. Communiceren is vooral ook organiseren	19
2.1 Bedenken, onderzoeken, wegen en dan een plan maken	19
2.2 Communicatieplan is een groeiende invuloefening	20
2.3 Oudercommunicatie als ‘unique selling point’	22
2.4 Een format voor oudercommunicatie? Vier tips	23
2.5 Vijf pijlers positieve ouderervaringen	33
2.6 Gebruik van communicatiemiddelen op scholen	38
3. Ouderbetrokkenheid	45
3.1 Hoe organiseer je het en wat levert het op?	45
3.2 Ouderbetrokkenheid vraagt interactie en dialoog	46
3.3 Hoe betrek je ouders bij school en het leren van hun kinderen?	46
3.4 Gezamenlijke opvatting; regie bij school	50
4. Gespreksvoering	55
4.1 Gespreksmodel Roos van Leary	55
4.2 Roos van Leary in de praktijk	57
4.3 Illustratie: Jan en Nel bespreken hun ideeën voor het schoolreisje	60
4.4 Gedragstyperingen Roos van Leary	63
4.5 Werken met de Roos van Leary (werkvorm en vier cases)	65
4.6 Professioneel, meervoudig partijdig en meeveren	71
5. Gesprekstypen	83
5.1 Verkoopgesprek en rondleiding	83
5.1.1 De openingsfase	83
5.1.2 De informatiefase: informatie verzamelen (niet geven!)	85
5.1.3 De overtuigingsfase: je geeft gerichte informatie	86
5.1.4 De afsluitfase	88
5.1.5 Omgaan met bezwaren van ouders	89

5.2 Startgesprek	91
5.3 Tienminutengesprek	93
5.4 Portfoliogesprek bij IKC	96
5.5 Eindadviesgesprek	97
5.6 Slechtnieuwsgesprek	101
5.7 Bijeenkomsten met groepen ouders	104
5.8 Afstemming met andere professionals	106
6. Het team op één lijn	109
6.1 Wat is een team?	110
6.2 Teamdoelmatigheidsmodel (Kamminga en Schouten)	112
6.3 Vergadermoeheid vóór zijn; overleggen kan ook anders	113
Dankwoord	117
Bijlagen	119
Uitwerkingen vier cases Roos van Leary	121
Dia's OMA en OEN	123
Ouderparticipatie basisonderwijs in schema	125

Inleiding

Voor je ligt een boek over communiceren met ouders op de basisschool. Als leerkracht heb je niet in eerste instantie voor je vak gekozen, omdat je communiceren met ouders zo leuk of boeiend vindt. Toch kun je er niet omheen dat dit een essentieel onderdeel is van je werk. Wil je een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de kinderen in jouw groep, dan is het nodig dat je met de ouders open communiceert over het kind, zijn onderwijsprestaties en over wat er op een bepaald moment noodzakelijk of wenselijk is, op school en thuis.

Goede gespreksvaardigheden helpen je om open en opbouwend in gesprek te gaan met ouders. Goede communicatie met ouders hangt niet alleen af van de individuele gespreksvaardigheden van de verschillende leerkrachten. Het gaat erom dat de school en het gehele team, de ouders op een heldere, eenduidige manier benaderen. Dat betekent dat school een helder idee heeft over ouderbetrokkenheid en deze visie doorvoert in al haar uitingen. Zo leg je een basis voor het vertrouwen van ouders in school. En dat maakt de gesprekken tussen ouders en individuele leerkrachten weer gemakkelijker.

In dit boek besteden we aandacht aan communicatie door school met ouders in de brede zin. Van website tot tienminutengesprek en van eerste kennismaking tot nieuwsbrief. We willen je inspireren en handvatten bieden om met elkaar eens te kijken hoe jullie het doen, wat er goed gaat en wat er misschien nog beter kan.

Het boek is geschreven vanuit onze jarenlange ervaring met het trainen van mensen die met kinderen werken en onze persoonlijke ervaringen als ouder. Daarnaast interviewden we een aantal leerkrachten, schooldirecties en andere ouders. Met hun goedkeuring namen we in het boek citaten en cases uit hun dagelijkse praktijk op. Je hoeft het boek niet van voor naar achter te lezen. Kies de hoofdstukken die bij jouw vraag passen. Weet wel, dat een integrale aanpak van oudercommunicatie tot het beste resultaat leidt.

Veel leesplezier!

Gabrielle Bos en Aggy Langedijk

1. Oudercommunicatie verbeteren? Waar begin je (aan)?

1.1 Vanuit oprechte interesse naar verwachtingsmanagement

Als je met je team de communicatie met ouders een boost wilt geven, dan is het goed je af te vragen waarom jullie dat precies nú willen. Gaat het niet goed dan? Heeft er iemand geklaagd? Is er een concrete aanleiding? Over welk soort oudercommunicatie hebben we het specifiek?

Hoe dan ook, om later te kunnen zien of ‘de communicatie met ouders’ beter is geworden, is het nuttig om met elkaar een beeld te schetsen van hoe de situatie nu is, dat beeld te toetsen (zien jullie het wel goed?) en vervolgens een beeld te schetsen van hoe de communicatie met ouders eruit ziet als deze is verbeterd.

Dat doe je niet in je eentje op een regenachtige zaterdagmiddag, want onder de genoemde voorbeelden van vragen, liggen andere vragen, waar je intensief over van gedachten wilt wisselen voordat je tot realistische antwoorden komt, namelijk:

- Wat willen we eigenlijk van ouders en wat willen ouders van ons?
- Hoe zien we dat terug in de dagelijkse praktijk? Wat wel, wat niet en waarom dan?
- Waar zijn wij op school tevreden over en wat zou anders moeten? En hoe zien ouders dat?
- Hoe willen we dat ouders en leerkrachten samenwerken?
- Waarom is dat belangrijk?

Met deze vragen dringt de omvang en veelzijdigheid van het onderwerp waarschijnlijk echt goed tot je door. Je denkt bijvoorbeeld aan: gemis aan ouderbetrokkenheid, wat zijn opvoedtaken, wat zijn schooltaken, belang van wederzijds respect, toenemende ouderdruk, collega’s die je mee moet zien te krijgen, politieke ontwikkelingen, lastige oudergesprekken, moderne communicatiemiddelen et cetera.

Complexe materie dus. Ga er maar aan staan. Waar moet je beginnen?

Adviesbureaus voeren vaak eerst een zogenoemde nulmeting uit om de huidige situatie in kaart te brengen. Vanuit dat vertrekpunt schrijven zij vervolgens een compleet plan om de communicatie te verbeteren, met aandacht voor kernwaarden, doelgroepanalyses, visies, missies, doelstellingen, kernboodschappen, middelenmatrixen, groepssessies, gesprekstrainingen, de inzet van social media en nog veel meer. Gedegen aanpak,

maar laat je niet afschrikken. Met gezond verstand, inlevingsvermogen, kennis, motivatie en een positieve intentie kun je ook een heel eind komen.

Afgezien van het feit, dat de inzet van een extern bureau kostentechnisch waarschijnlijk niet haalbaar is, kun je namelijk ook gewoon beginnen met het samen onderzoeken van de opvattingen die ouders over school, leerkrachten en zichzelf hebben en andersom.

Vanuit die oprechte interesse in elkaar, kun je samen een visie formuleren op de rol van ouders, en samenwerking tussen ouders en school. Zonder dat je tevoren breeduit aankondigt dat je de oudercommunicatie wilt gaan verbeteren, komt dan van het één het ander en gaat de communicatie stromen.

Houd er rekening mee dat het verbeteren van communicatie met ouders werk met zich meebrengt en in het begin extra tijd kost. Een investering die je op termijn terugverdient, doordat het contact met ouders prettig verloopt, voor beide partijen. Communicatie met ouders is een permanent proces.

Emé Jonkman (intern begeleider en interim directeur Montessorischool Castricum):

'Wat een gesprek of het contact met een ouder soms lastig maakt, zijn irreële verwachtingen. Ouders die de wereld willen aanpassen aan hun kind. Als nou al die 29 andere kinderen een beetje meer dit... dan kan mijn kind... Ik heb wel geleerd dat je niet moet nastreven ouders te overtuigen in één gesprek. Vertrouw er maar op dat wat je zegt doorwerkt en kom er een volgende keer op terug. Twijfel er niet aan dat jij de deskundige bent als het gaat om leren en het omgaan met elkaar in de groep. Ouders zijn de deskundige als het gaat om het kind in de gezinssituatie en de vrijetijdsactiviteiten. Samen zoek je naar mogelijkheden om het kind zo goed mogelijk te begeleiden!'

Laura van der Hammen (directeur De Kleine Kapitein, Amsterdam):

'Als ouders veel op school zijn, krijgen ze meer begrip voor wat we hier allemaal doen. Voor mij als directeur betekent dat ook een aanslag op mijn tijd, want ik ben gemakkelijker bereikbaar en beschikbaar, ook voor zaken die wat minder relevant zijn. Maar houd me ten goede, ik vind de voordelen ruimschoots opwegen tegen de nadelen!'

'Wat mij betreft ziet ideale communicatie met ouders er als volgt uit: ouders zijn veel op school. Alle ouders doen een vorm van participatie. Veel face-to-face gesprekken op school. Ouders stellen veel vragen, omdat ze willen weten hoe iets zit en niet om ons ter verantwoording te roepen.'

Ouders gedragen zich als consumenten

Onze gesprekken met ouders en leerkrachten bevestigden ons in het idee dat ouders zich steeds vaker gedragen als consumenten. Ouders zien zich als afnemers van het product school, en school moet leveren wat de ouder verwacht. Voor bevlogen leerkrachten

is het niet altijd makkelijk om met die houding van ouders om te gaan. Zo was school toch niet bedoeld? Leerkrachten willen graag dat ouders betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kind op school, maar wel binnen (hun?) kaders. In het algemeen kun je wel zeggen dat er een gat gegroeid is tussen enerzijds hoe ouders de school en leerkrachten zien en anderzijds hoe leerkrachten hun vak willen uitoefenen en ouders zien.

We kunnen ons buigen over de vraag hoe wenselijk of onwenselijk het is dat ouders zich in de huidige tijd zo opstellen. Maar daarmee kunnen we de situatie niet veranderen. Nuttiger lijkt het daarom om te werken aan wederzijds begrip, respect voor ieders deskundigheid en weten wat je aan elkaar hebt. Communicatie is daarbij een essentieel hulpmiddel.

Leerkracht geen vanzelfsprekende autoriteit

Vroeger was de norm voor ouders en leerkrachten: als een kind maar een gelukkig mens wordt. En ouders leefden met het idee ‘Als de leerkracht het zegt, dan zal het wel zo zijn’. Tegenwoordig lijkt de norm voor ouders steeds verder op te schuiven naar: een kind moet presteren, slim én sociaal zijn. School en leerkrachten moeten uit het kind halen wat erin zit. Kinderen moeten dus goed onderwijs krijgen, ze moeten positieve ervaringen opdoen en zo min mogelijk teleurstellingen ervaren.

Tegelijkertijd vragen sommige ouders zich af of school en leerkrachten daarvoor eigenlijk wel toegerust zijn en deze ouders bemoeien zich vaak en détail met alles, zonder verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen inbreng in de ontwikkeling van hun kind. Niet verwonderlijk, dat leerkrachten op hun beurt zich steeds vaker afvragen wat voor voorbeeld sommige ouders hun kinderen nu eigenlijk meegeven door de manier waarop ze zelf in het leven staan en ‘onmogelijke’ eisen stellen. Moeten scholen zich dan maar helemaal aanpassen aan alles wat ouders willen en vragen? Wij denken van niet. Wat dan wel?

Het begint met bewustwording

Het begint ermee dat een school zich bewust is van waar ze voor staat en wat ze uitstraalt. Vervolgens is het van groot belang de verwachtingen van ouders te kennen en ervoor te zorgen dat deze verwachtingen gemanaged worden. Niet-realistische verwachtingen ombuigen en realistische verwachtingen waarmaken, daarmee krijg je tevreden ouders. Door verwachtingen te managen, kun je dus – meteen aan de voorkant – iets bereiken.

Weet jij wat de verwachtingen van jullie ouders zijn? En komen die overeen met wat je als school wilt bieden? Misschien is het nuttig een gesprek (themavond?) hierover aan te gaan, waaraan ouders en leerkrachten meedoen. Door oprechte interesse te tonen in de ander, groeit het wederzijds respect. En vanuit die nieuwe situatie, kun je dan een realistische visie formuleren op de rol van ouders en samenwerking met ouders.

Een fijne basisschooltijd is een basis voor het leven

Ouders en school samen kunnen veel bereiken bij onze kinderen. Veel meer dan wanneer ieder op zijn eigen ‘werkterrein’ blijft. Ouders zullen niet snel terugveranderen in minder mondig en ze zullen niet opeens minder eisen gaan stellen. Als school en leerkracht moet je dus dealen met de situatie, in het belang van de kinderen. Dat vraagt van je, dat je jouw belemmerende gedachten over de ‘ouders van tegenwoordig’ parkeert en actief op zoek gaat naar wat wenselijk en haalbaar is in de samenwerking met ouders. Met andere woorden, je gaat aan de slag met drie belangrijke vragen:

- hoe je de verwachtingen van ouders kunt managen, zodat je tevreden ouders krijgt;
- hoe je de capaciteiten van ouders positief benut voor de school en voor de kinderen en;
- hoe je met ouders wilt communiceren, zodat de samenwerking tussen ouder en leerkracht niet alleen werkbaar blijft, maar op een hoger plan wordt getild, waar iedereen profijt van heeft en plezier aan beleeft.

Dat is niet altijd makkelijk, maar je weet waarvoor je het doet. Een fijne basisschooltijd immers, geeft kinderen een basis mee voor hun verdere leven.

Opvattingen over ouders en over leerkrachten, herken je ze?

Onderstaande opvattingen over ouders, leerkrachten en school, maken zichtbaar waar onderlinge verschillen in benadering van de samenwerking kunnen liggen. Interessant om met je team en met ouders eens te onderzoeken in welke mate deze opvattingen herkend en ervaren worden! Elkaar bevragen, zaken hardop uitspreken, horen wat ergens achter zit, zijn eerste stappen in het onderzoek naar verwachtingen en het managen daarvan. De hierna besproken werkvormen zijn een handvat voor een bijeenkomst.

Opvattingen over ouders en leerkrachten

1. Ouders gebruiken het liefst alle communicatiemiddelen om te communiceren met school. Dus ook op de Ipad vanaf de bank nog snel even een mailtje sturen is heel handig, voor een ouder.	Leerkrachten en school gebruiken liefst een beperkt en overzichtelijk aantal communicatiemiddelen in de communicatie met ouders, waarbij face-to-face veruit de voorkeur heeft.
2. Ouders communiceren 24/7 met school. Op tijden dat het hen uitkomt. Ze kunnen niet even een paar uur vrij nemen omdat ze juf willen spreken.	Leerkrachten willen communicatie met ouders kanaliseren qua tijdstippen. Ze zijn niet op afroep beschikbaar en kunnen niet de hele tijd hun mail en sms-jes bekijken en beantwoorden. Daar hebben ze geen tijd voor.

<p>3. Ouders hebben moeite met de 'autonomie' van leerkrachten. Ze willen precies weten wat er in de klas gebeurt en waarom dan wel. (Waarom kreeg Piet geen beurt tijdens het kringgesprek?)</p>	<p>Leerkrachten vinden het niet nodig ouders álles te vertellen. Ze handelen immers naar de normen van hun vak en daarop kunnen ouders vertrouwen.</p>
<p>4. Ouders zijn niet gewoon betrokken, maar stellen wanneer zij daaraan behoefte hebben inhoudelijke vragen over het reilen en zeilen op school. (Waarom moest dat schoolreisje nou per se een educatieve inslag hebben, kinderen mogen toch ook wel eens gewoon pret hebben? Bied je mijn kind wel genoeg uitdagend materiaal aan?)</p>	<p>Leerkrachten willen ouderparticipatie op de momenten en onderwerpen die zij aangeven. Liefst in het verlengde van de vele extra klussen die op school gedaan moeten worden en om het leren op school door aandacht en inzet thuis te optimaliseren.</p>
<p>5. Een kind is voor een ouder het dierbaarste dat zij 'bezitten'. Ouders zien hun kind als een project dat móet slagen.</p>	<p>Leerkrachten zien een kind als een jong mens dat zij samen met de ouder – ieder met zijn eigen expertise – begeleiden in zijn ontwikkeling. Elke uitkomst is goed.</p>
<p>6. Ouders zien zichzelf als consumenten. Ouders vinden dat ze kunnen klagen over het product school. Ouders verwachten klantgerichtheid van een school: wat heeft een school te bieden aan mijn kind?</p>	<p>Leerkrachten constateren dat ouders soms (hinderlijke) andere verwachtingen hebben van school, van leerkrachten en...van hun kind. Een school is geen bedrijf en onderwijs is geen product.</p>
<p>7. Ouders hebben geen hoge pet op van de PABO, dus hoe kunnen leerkrachten van hun kind een ster maken? Je móet je stem wel laten horen, want anders valt je kind tussen wal en schip.</p>	<p>Leerkrachten ervaren bemoeienis en bemoeizucht van ouders als ouderdruk en gebrek aan vertrouwen en respect. Ze weten echt wel wat ze doen, hoor.</p>
<p>8. Ouders willen niet dat de sociale status van hun kind lager is dan die van henzelf, daarom moeten ze minstens zo goed presteren als zichzelf. (Wat doe jij om ervoor te zorgen dat mijn kind straks naar het VWO kan?)</p>	<p>Leerkrachten zijn professionals met een roeping, ze willen iets betekenen voor de samenleving, ze hebben van nature weinig met sociale status van zichzelf en van anderen. Het gaat om het geluk van het kind. Prestatie is belangrijk, maar niet alles.</p>
<p>9. Ouders dreigen met bijvoorbeeld juridische stappen als een kind geen hoger schooladvies krijgt. Ze willen namelijk het beste voor het kind.</p>	<p>Leerkrachten vinden een schooladvies niet onderhandelbaar, het gaat hen erom – liefst samen met de ouder – te besluiten voor het meest passende schooladvies.</p>

1.2 Ouders en leerkrachten met elkaar in gesprek (werkvormen)

Thema-avond op school

Doel: Communicatie tussen ouders en school open maken door zaken te benoemen die (al dan niet onderhuids) leven, wederzijdse verwachtingen managen.

Uiteraard verzorg je een aantrekkelijke, heldere uitnodiging. Bedenk van tevoren wat je wilt bereiken met je uitnodiging. Probeer je zoveel mogelijk ouders binnen te krijgen, of wil je juist aan de slag met degenen die gemotiveerd zijn om mee te denken? Wil je het gesprek aan met ouders die aan het begin van hun 'schoolcarrière' staan op jullie school, of wil je juist ook ouders die al een tijdje mee lopen en van hen horen waar ze tevreden over zijn en of ze wensen hebben over wat er anders zou kunnen?

Vorbereiding werkvorm: Zet de (of een aantal) stellingen uit het voorgaande overzicht op grote kaarten. Geef de ouderstellingen bijvoorbeeld de kleur groen en de leerkrachtstellingen bijvoorbeeld de kleur oranje. Als je zelf ook nog een aantal stellingen hebt bedacht, dan kun je die natuurlijk toevoegen. Zorg wel steeds voor duo's, dus altijd een kaart met een ouderstelling én een andere kaart met een bijbehorende leerkrachtstelling.

Werkwijze:

Introduceer deel 1 van de opdracht:

'U als ouder staat aan het begin van de schoolcarrière van uw kind. Of: U als ouder loopt al een tijdje mee op onze school. Een goede samenwerking tussen ouders en school begint met – en is gebaat bij – elkaar goed kennen en weten van elkaar wat je belangrijk vindt. Daarom hebben we deze avond georganiseerd. We gaan werken aan de hand van stellingen die prikkelende meningen over ouders en leerkrachten weergeven. Let wel: de meningen op de kaarten zijn niet per se heersende meningen over leerkrachten en over ouders van onze school. We raapten ze bij elkaar uit diverse publicaties en gebruiken ze vanavond als kapstokje.'

Maak gemengde groepjes van leerkrachten en ouders. Maak elk groepje niet groter dan vier personen.

Geef de groepjes de volgende opdracht: *'Voordat ik de kaarten uitdeel, zal ik eerst even uitleggen wat de bedoeling is: Leg met elkaar, hier in het midden van de zaal, de stellingen bij elkaar, die met elkaar te maken hebben. Bij elke*

groene tekst, hoort namelijk een oranje tekst, omdat ze over hetzelfde gaan. De groene teksten leggen we links, dit zijn meningen over ouders. De oranje teksten, leggen we rechts, dat zijn meningen over leerkrachten. Totaal krijgen we dan een overzicht van twee keer negen (of meer, of minder) stellingen die met elkaar te maken hebben. Het is nóg niet de bedoeling dat u meteen al heel uitgebreid met elkaar in gesprek gaat over de teksten, dat komt later. We hebben hier ongeveer een kwartiertje de tijd voor'.

Verdeel alle tekstkaarten random over alle werkgroepjes. Geef het startsein.

Doordat mensen opstaan, bewegen, lopen, kaarten neerleggen, kaarten weer weghalen, kaarten met elkaar vergelijken, ontstaat meteen veel energie in de groep. Het zal er rommelig, maar geanimeerd uitzien. Mensen zullen in de teksten aanleiding zien, hun instemming of verontwaardiging te delen of hun eigen ervaringen te vertellen. Laat dat gaan, dat geeft kleur aan de opdracht! Geef tussendoor aan hoe het zit met de tijd en moedig deelnemers aan de opdracht af te ronden, als dat nodig is. Als de kaarten liggen en het stof is een beetje neergedaald, kun je deel 2 van de opdracht geven.

Introduceer deel 2 van de opdracht:

'We verdelen nu alle duo opvattingen/stellingen over de groepjes. Elk groepje gaat hierover met elkaar in gesprek onder leiding van een aan te wijzen gespreksleider, aan de hand van de vragen en de opdracht op de hand-out (deze hand-out moet je dus maken). Jullie hebben hiervoor 30 minuten.' De opdracht die je meegeeft kan bijvoorbeeld zijn: Welke afspraak tussen school en ouders zouden jullie naar aanleiding van jullie discussie met betrekking tot dit punt willen maken? Formuleer SMART. De vragen op de hand-out kunnen bijvoorbeeld zijn: Herken je de opvatting van de ouders op onze school? Herken je de opvatting van de leerkrachten op onze school? Wat wel of een beetje en wat helemaal niet? Geef eens een voorbeeld. Aandachtspunten voor de gespreksleider die je op de hand-out kunt vermelden zijn:

- Vraag of iemand uit het groepje notities wil maken en de tijd in de gaten wil houden.
- Zorg dat iedereen aan het woord komt.
- Het is handig om per vraag een rondje te doen.
- Vat na elk rondje even samen wat zoal langs is gekomen.

Verdeel de stellingen over de groepjes of laat groepjes zelf kiezen, bijvoorbeeld door ze uit te nodigen bij een duo stellingen te gaan staan. Bij een hele grote groep kun je meer sets maken van alle stellingen.

Aan het eind van de avond inventariseer je bijvoorbeeld de gewenste afspraken. Als het kan, bekrachtig je deze meteen als geldend vanaf nu. Voor gewenste afspraken die nader onderzoek nodig hebben of nadere acties, spreek je een terugkoppeling en datum af. En dat is dan de oogst van de avond. Waarschijnlijk zijn heel veel zaken expliciet besproken op een natuurlijke manier. Ouders weten beter waar ze aan toe zijn. En leerkrachten krijgen meer oog voor de behoeften en denkwereld van ouders.

Bespreek het resultaat van de avond – liefst meteen de volgende dag – kort na in het team.

Leidraad hiervoor:

1. Gemaakte afspraken nog eens doorlopen. Afspraken kunnen veelomvattend en minder omvattend zijn, veel en weinig werk genereren. Ze leveren ook veel op.

Voorbeeld 1: Alle leerkrachten zijn meteen na elke schooldag 15 minuten aanspreekbaar voor ouders op het schoolplein. (Effect: Ouders voelen zich gehoord, leerkrachten hebben vaker contact met bepaalde ouders, misschien een betere sfeer).

Voorbeeld 2: Klassenouders en leerkrachten komen deze week (wanneer?) bij elkaar om te bespreken hoe een programma van eisen voor een intranetpagina voor ouders op de website van de school eruit moet zien. (Effect: Betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van een communicatiemiddel speciaal voor hen, wederzijds begrip voor elkaars behoeften.)

Voorbeeld 3: De kerngroep oudercommunicatie – bestaande uit zes ouders, drie leerkrachten en directie – presenteert op 22 mei 2016 een vernieuwde visie van ouders en school samen op oudercommunicatie en de rol van ouders op school (Effect: het gevoel samen te werken aan samenwerking, een uitkomst die door ouders en school wordt gedragen).

Realiseer je: elke afspraak kan weer het begin zijn voor een nieuwe afspraak. Zo kan iets wat als een afspraak begon een klein of groter project worden, een schakel in het permanente proces van communiceren met ouders.

2. Bedenken, vasthouden en delen wat de bijeenkomst nog meer heeft opgeleverd dan genoemde afspraken.
3. Nagaan en bedenken: Welke 'losse eindjes' zijn er nog? Daaraan vervolg geven!
4. Communicatie over de avond afspreken: Hoe doen we verslag van de bijeenkomst en welke middelen zetten we in? NB: dit kun je ook vóór de bijeenkomst al globaal voorbereiden.

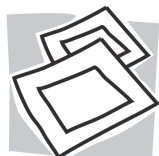
Alternatieve werkwijze

Kies je ervoor alle ouders van school uit te nodigen waardoor je een hele grote groep hebt, dan zou je ook kunnen starten met het ophangen van een aantal grote, lege vellen met op elk vel een cirkel getekend.

Deel de grote groep ouders en leerkrachten weer gemixt in in een aantal subgroepen van zeg acht tot tien mensen.

De opdracht die je dan geeft is: *'Schrijf met elkaar op waar je tevreden over bent (in de cirkel) en schrijf buiten de cirkel de zaken die voor verbetering vatbaar zijn.'*

Vervolgens zeg je: *'Bespreek met elkaar hoe het eruit zou zien als de zaken die buiten de cirkel staan, inderdaad verbeterd zouden worden. Wat zou je dan in de cirkel erbij kunnen schrijven?'* Als het goed is, komen de verbeterpunten die buiten de cirkel stonden, nu in de cirkel te staan als positieve formuleringen.

Een voorbeeld ter illustratie

Buiten de cirkel staat het volgende verbeterpunt:

'School moet erg aan ouders trekken voordat ze meedoen als begeleider bij een sportdag.'

Binnen de cirkel zou dan kunnen staan: *'Er melden zich genoeg ouders als begeleider voor sportevenementen.'*

Voeg deze laatste zin toe, binnen de cirkel, met een andere kleur stift.

Alles wat uiteindelijk in de cirkel staat (in twee kleuren dus), is de oogst van deze avond. In de cirkel staat dan dus:

- a. wat moeten we vooral zo houden,
- b. wat kunnen we anders doen, zo ziet dat eruit!

Uiteraard maak je ter plekke ook over deze oogst afspraken met aanwezigen over het vervolg en bespreek je de uitkomsten na in het team.

① Er melden zich te weinig hulpouders
voor de sportdag.

② Te weinig ouders willen hun
kinderen helpen met huiswerk.

Legenda:

Verbeterpunten.

Waarover we tevreden zijn.

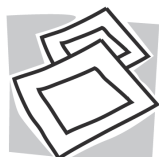
Hoe het eruit ziet als de verbeterpunten inderdaad verbeterd zijn.

2. Communiceren is vooral ook organiseren

2.1 Bedenken, onderzoeken, wegen en dan een plan maken

Hoe je het wendt of keert, een groot deel van de communicatie op een school is gebaat bij een grote mate van organisatie: *wie communiceert over wat, met wie, hoe, waar, waarom (wat willen we bereiken?) en wanneer?* Bij voorkeur maak je daarvoor een communicatieplan, gekoppeld aan de visie van de school in het algemeen. En als het specifiek gaat om de communicatie met ouders, gekoppeld aan de visie op communicatie met ouders. Alles wat in het plan staat, is terug te voeren op die visies.

Het is natuurlijk belangrijk, dat die visies niet alleen geschreven staan, maar ook gedragen worden door alle medewerkers van de school. Je moet met elkaar dus duidelijk hebben, hoe je zo'n visie in de dagelijkse praktijk zichtbaar maakt en hoe je dat zichtbaar maken ondersteunt met communicatie.

Visie met communicatie ondersteunen

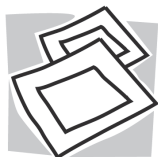
Als je voor ogen hebt en wilt uitstralen 'de school van de toekomst' te zijn en als uitvloeisel daarvan schrijfonderwijs op iPads gaat aanbieden, werkt het imago-ondersteunend als ouders bijvoorbeeld op gezette tijden rechtstreeks met leerkrachten kunnen skypen.

Als je gaat communiceren over een onderwerp, bedenk dan ook, *wat weten ouders misschien al en wat zeker niet?* Sluit daarbij aan. Als ouders iets kunnen weten, wil dat niet zeggen dat ze het daadwerkelijk weten! Onderzoek dat dus voordat je communiceert. Staat er iets over op de website? Besteden we er wel eens aandacht aan in de nieuwsbrief? Wat wordt erover verteld op de informatieavond aan het begin van het jaar? Hoe praten mijn collega's hierover met elkaar en met ouders? Is dit consistent?

Belangrijk is verder dat je je afvraagt, in welke mate de communicatie *tweezijdig* is. Immers, communicatie slaagt alleen als doelgroepen niet alleen worden geïnformeerd, maar ook gelegenheid hebben te reageren of zelf actief te communiceren, zodat interactie en dialoog kan ontstaan over onderwerpen die ertoe doen voor de school en het onderwijs dat de kinderen krijgen.

Inventariseer, bedenk, onderzoek en weeg al dit soort zaken. Het zijn de ingrediënten voor het organiseren van je communicatie. Communicatie met ouders is zoals gezegd

een permanent proces, maar wel een proces met een groot aantal logistieke elementen. Het organiseren daarvan schept duidelijkheid en scheelt veel tijd.

Communiceren over huiswerk meegeven

Huiswerk meegeven is niet een spectaculair onderwerp om over te communiceren met ouders, denk je misschien. Toch kun je daarover nog heel wat vragen stellen om te komen tot een effectieve manier van communiceren. Zoals:

- Gaat het erom dat het kind leert huiswerk maken (en is het dus de bedoeling dat ouders zich er niet mee bemoeien) of gaat het erom dat het kind ook in thuishouding leert en willen we dus dat de ouder zich juist wel bemoeit met of en hoe er thuis geleerd wordt?
- Is het huiswerk verplicht of vrijwillig?
- Krijgen ouders een mail, briefje, met uitleg op het moment dat het eerste huiswerk van dat jaar gegeven wordt? Of elke keer weer?
- Hebben ouders al eerder te maken gehad met huiswerkopdrachten en het wel of niet begeleiden ervan, bijvoorbeeld in een andere groep?
- Wat vertellen je collega's in hun groepen over het geven van huiswerk? Hoe en wanneer communiceren ze daarover met ouders?
- Hoe weten we ook of ouders begrepen hebben wat we van ze vragen en waarom het belangrijk is?
- En, hoe ondersteunen we ouders die dat van zichzelf niet zomaar opbrengen? Is het zinvol hierover ook in algemene zin alvast wat in de schoolgids en op de website te zetten?

2.2 Communicatieplan is een groeiende invuloefening

Het maken van een communicatieplan lijkt misschien ingewikkeld. In de praktijk valt dat best mee. Valkuil en belemmering kan zijn dat je vanaf het begin volledig wilt zijn. Dat gaat niet zo één-twee-drie. Accepteer dat. Zie het plan als een project dat onder je handen groeit. Aan zo'n plan werk je met een paar mensen. Gaandeweg wordt het plan completer en schaaf je het bij. Ook dat zet je in het plan.

Kwestie van gewoon beginnen dus. Het werkt vaak het beste om eerst een kader op te zetten met een *korte inleiding* (Waarom dit plan? Koppeling aan visie.), *doelstellingen* (Wat willen we ermee bereiken en in welk tijdspad?), *doelgroepen*, *middelen en frequentie*, *activiteiten en onderwerpen*, *budget*.